

СЕКЦІЯ 1

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Марина ВАРГА

*студентка факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

Науковий керівник:

викладач кафедри банківської справи В.Я. Рудан

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Дивлячись на становлення і розвиток незалежної України, можна сказати, що вона потерпала від низки криз: економічної кризи, зумовленої розривом господарських зв'язків і гіперінфляцією (1993-1994 рр.), глобальної фінансової кризи, яка оголосила внутрішні економічні проблеми, що є наслідком глибокої рецесії в національній економіці (2008-2009 рр.) і, нарешті, економіко-політичної кризи, зумовленої анексією Криму та проведенням АТО на Донбасі (2014-2015 рр.). Ці кризи зумовили катастрофічне падіння обсягів виробництва, зниження ділової активності суб'єктів господарювання, масштабне безробіття, «параліч» платіжно-розрахункової системи й криза банківської ліквідності та інше. Ці всі наслідки свідчать про те, що в антикризовій політиці держави існують недоліки та прорахунки, що й актуалізує дану проблематику.

Під антикризовою політикою держави слід розуміти напрям дій органів державної влади з розробки і реалізації комплексу заходів, спрямованих на передбачення та попередження криз, а у разі їх настання — мінімізацію негативних ефектів, поступовий перехід до економічного розвитку [2, с. 319].

Розглянемо дві останні кризи, які відбулися в Україні і дії уряду по них. Фінансова криза 2008-2009 рр. бере свій початок на ринку нерухомості в США, коли стрімке підвищення цін на житло в 2006 році досить раптово змінилось на падіння у 2007 р. 25 агентств нерухомості стали банкрутами, що вплинуло на світові фондові ринки та біржові індекси. Одним із наслідків глобальної кризи є падіння світових товарних цін (табл. 1).

Таблиця 1

Світові товарні ціни, 2006-2012 рр. [1]

Реальна зміна, %	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Нафта	20,4	10,6	42,3	-50,0	62,6	16,3	19,7
Природний газ	33,9	1,0	57,2	-73,3	3,9	19,0	9,4
Вугілля	3,1	33,9	97,8	-56,6	103,2	17,2	-14,7
Неенергетичні товари	29,1	17,0	22,4	-18,7	11,0	22,2	1,5
Сільськогосподарська продукція	12,7	20,0	28,4	-18,5	13,0	26,8	6,9
Метали та мінеральні ресурси	56,9	12,0	-0,6	-48,0	1,2	21,9	1,4

Згідно з таблиці 1 ціни на всі види товарів у 2009 р. різко зменшилися. Це падіння пояснюється ревальвацією долара, падінням попиту через нестабільність ситуації. Падіння цін на нафту стало поштовхом до зменшення цін на сировинні товари. Поступово ціни на товари стабілізувалися у 2010-2012 рр. Підвищення цін на нафту в основному спричинене зменшенням запасів, що викликало підвищення цін на сільськогосподарську продукцію.

Основні причини виникнення фінансово-економічної кризи на території України:

1) неправильне визначення економічного зростання та інвестиційних ризиків, якими можна було нехтувати в процесі вибору глобальних напрямів та форм інвестування;

2) низька інвестиційна активність України. Державний бюджет не може самостійно фінансувати інноваційно-інвестиційні проекти. За роки незалежності України в економіку залучено лише 20 млрд. дол. США, що є недостатнім для нормального розвитку;

3) залежність держави від імпорту палива. Оскільки в основному збережено застарілу структуру економіки, яка характеризується аномально високою енергоємністю виробництва, загально низьким технологічним рівнем, існує сильна залежність від імпорту палива;

4) низька питома вага малого і середнього бізнесу в державі.

У нашій державі криза 2008-2009 рр. розпочалася як криза ліквідності, потім переросла у валютну, а згодом перетворилася на економічну через падіння обсягів виробництва і зростання заборгованості за кредитами. Протягом 2006-2008 рр. підвищувався попит на кредити з боку резидентів української економіки. Внутрішніх ресурсів було недостатньо для задоволення попиту в рамках України, таким чином, необхідним було залучення іноземного капіталу, тобто відбулося нарощування державного боргу, який на 1 січня 2009 року досяг розміру 17 млрд. дол. США, що становило 34,8% ВВП. Станом на 1 січня 2015 р. обсяг державного боргу становив 69,81 млрд. дол. США, що складає 33% ВВП [1].

Відбулася девальвація гривні у 2008-2009 рр.: у 2008 р. курс гривні до долара становив 4,8 грн. за 1 дол. США, а вже в 2009 р. — 8 грн., в жовтні 2015 р. курс становив 22,92 грн.. Оскільки низький курс гривні є привабливим для іноземних інвесторів, то відбувається відтік іноземної готівки з банківської системи. Банківська система встановила досить високі кредитні й депозитні ставки, що сприяло погіршенню ситуації. У 2009 р. було ліквідовано 6 банків, у 2012 р. — 3 банки, а у 2014 р. — 17 банків [3].

Що ж стосується політично-економічної кризи 2014-2015 рр., то наслідки наступні: у 2014 р. порівняно з попереднім роком падіння ВВП України склало 7,5%, промислового виробництва — 10,7%, девальвація гривні — 100%, рівень споживчої інфляції зріс на 25%, банківська система втратила третину депозитів населення, золотовалютні резерви країни зменшилися до 7,5 млрд. дол., а дефіцит бюджету, за підсумками 2014 р., склав 63 млрд. грн. [1].

Такі результати були зумовлені необхідністю збільшення витрат країни на виробництво військового озброєння, ведення військових дій та руйнуванням

промислових підприємств на сході країн, російською окупацією Криму, зменшення товарообороту між Україною та Російською Федерацією. На початку 2015 р. фінансово-економічна ситуація в Україні значно погіршилася, зросла девальвація національної валюти, а проблеми, викликані російською агресією, залишилися не вирішеними. Тому гостро постає питання про необхідність стабілізації національної економіки в умовах ведення Україною військових дій та ролі держави в цьому процесі.

Перейдемо до тих заходів, які вже впроваджені урядом України задля пом'якшення впливу кризи:

1) здійснювалося рефінансування банків. У 2008 р. 88 банків було рефінансовано на суму 36,937 млрд. грн., у 2012 р. — на суму 27 млрд. грн.. У 2014 році було надано кредитів рефінансування на суму 222,3 млрд. грн..

2) процентна політика спрямовувалася на підвищення вартості грошей.

3) співпраця з МВФ, що сприяла зовнішньому фінансуванню.

Дані антикризові заходи не розраховані на перспективу, тобто не мають можливості зберегти стабільний стан економічної системи України на довгостроковий період. Для того, щоб уникнути в майбутньому такої ситуації необхідно: по-перше визначити пріоритетні напрями економічного розвитку, по-друге вдосконалити бюджетну політику країни, по-третє, необхідно підвищувати інвестиційну активність регіонів, по-четверте, адекватно оцінювати ризики, пов'язані з інвестиційною та банківською діяльністю і по-п'яте, слід рівномірно розподіляти видатки між місцевими і державними бюджетами.

Література:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. — Режим доступу : <http://www.ukrstst.gov.ua>

2. Мельниченко О. А. Антикризова політика держави: сутність та складові [Текст] / О. А. Мельниченко // Становлення сучасного українського суспільства: політичні, управлінські, економічні та правові аспекти : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., 27 берез. 2015 р. : у 2 ч. Ч. 1. — К.: Вид-во КНУКіМ, 2015. — С. 317 – 320

3. Національного банку України. Електронний ресурс] // Офіційний сайт. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

Марія ВІЛЬШАНСЬКА

студентка факультет банківського бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри банківської справи Сороківська З.К.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОНЕТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ

Подолання економічних криз, зниження довгострокових ризиків для фінансової стабільності, досягнення посткризового відновлення економіки можливе за рахунок істотного зростання ролі монетарної політики, яку проводить центральний банк. Монетарну політику слід розглядати як один із